

O'QUVCHILARNING GRAMMATIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: LINGVODIDAKTIK TAHLIL VA INNOVATSION STRATEGIYALAR

Abdulvoxidova Mohizar Anvarjon qizi

Namangan davlat chet tillari instituti talaba

mohizarabdulvoxidova2@gmail.com. +998942451705

Maxliyoxon Yuldasheva

Namangan davlat chet tillari instituti stajyor-o'qituvchi

mahliyo7592@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20078299>

Annotatsiya: Mazkur maqolada chet tili o'qitish metodikasining eng dolzarb muammolaridan biri — o'quvchilarning grammatik kompetensiyasini shakllantirish masalasi kompleks tarzda tahlil qilinadi. Xususan, an'anaviy deduktiv metodlarning cheklanganligi asoslab berilib, zamonaviy yondashuvlar — induktiv metod, kommunikativ yondashuv, kontekstual o'rganish hamda raqamli pedagogika vositalarining samaradorligi ilmiy asosda ochib beriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, grammatikani real kommunikativ vaziyatlarda o'rgatish o'quvchilarning nafaqat grammatik to'g'riligini, balki nutqiy erkinligini ham sezilarli darajada oshiradi. Shuningdek, maqolada innovatsion strategiyalarni amaliyotga tatbiq etish mexanizmlari ham ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: grammatik kompetensiya, induktiv metod, deduktiv metod, kommunikativ yondashuv, kontekstual o'rganish, gamifikatsiya, lingvodidaktika.

MODERN APPROACHES TO DEVELOPING STUDENTS' GRAMMATICAL COMPETENCE: LINGUODIDACTIC ANALYSIS AND INNOVATIVE STRATEGIES

Mohizar Abdulvokhidova Anvarjon qizi

Student, Namangan State Institute of Foreign Languages

Email: mohizarabdulvoxidova2@gmail.com. Phone: +998942451705

Maxliyokhon Yuldasheva

Trainee teacher, Namangan State Institute of Foreign Languages

Email: mahliyo7592@gmail.com

Abstract: This article examines one of the most actual issues in foreign language teaching methodology — the development of students' grammatical competence. In particular, the limitations of traditional deductive methods are analyzed, and the effectiveness of modern approaches such as inductive learning, communicative approach, contextual learning, and digital pedagogy tools is scientifically substantiated.

The research findings indicate that teaching grammar in real communicative contexts significantly improves not only students' grammatical accuracy but also their fluency in speech. Furthermore, the article outlines mechanisms for implementing innovative strategies in practice.

Keywords: grammatical competence, inductive method, deductive method, communicative approach, contextual learning, gamification, linguodidactics

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ ГРАММАТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ: ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ И

ИННОВАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ

Абдулвохидова Мохизар Анваржон кизи

Студентка Наманганского государственного института иностранных языков

Email: mohizarabdulvoxidova2@gmail.com

Телефон: +998942451705

Маклиёхон Юлдашева

Стажёр-преподаватель, Наманганский государственный институт иностранных языков. Email: mahliyo7592@gmail.com

Аннотация: В данной статье рассматривается одна из наиболее актуальных проблем методики преподавания иностранных языков — формирование грамматической компетенции учащихся. В частности, анализируются ограничения традиционных дедуктивных методов, а также научно обосновывается эффективность современных подходов, таких как индуктивный метод, коммуникативный подход, контекстуальное обучение и цифровые педагогические технологии.

Результаты исследования показывают, что обучение грамматике в реальных коммуникативных ситуациях значительно повышает не только грамматическую точность, но и речевую свободу учащихся. Кроме того, в статье рассматриваются механизмы внедрения инновационных стратегий в образовательную практику.

Ключевые слова: грамматическая компетенция, индуктивный метод, дедуктивный метод, коммуникативный подход, контекстуальное обучение, геймификация, лингводидактика

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida chet tillarini puxta egallash har bir mutaxassis uchun muhim kompetensiyaga aylanib bormoqda. Tilni o'zlashtirish jarayonida grammatika asosiy strukturaviy komponent sifatida xizmat qiladi. U nutqning aniqligi, mantiqiyliigi va tushunarligini ta'minlaydi. Shunga qaramay, amaliyot shuni ko'rsatadiki, ko'plab o'quvchilar grammatik qoidalarni nazariy jihatdan yaxshi bilsalar-da, ularni real nutq jarayonida qo'llashda qiynaladilar. Bu holat "funktional savodsizlik" deb ataladi.

Mazkur muammo quyidagi omillar bilan bog'liq:

- grammatikani izolyatsiyada (kontekstdan uzilgan holda) o'rgatish;
- mexanik yodlashga asoslangan metodlar;
- o'quvchilarning individual o'rganish uslublari hisobga olinmasligi;
- motivatsiyaning pastligi.

Shu sababli, zamonaviy metodika grammatikani kommunikativ va interaktiv yondashuv asosida o'rgatishni talab etmoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

Grammatikani o'qitish masalasi ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan va turli nazariyalar ishlab chiqilgan. Scott Thornbury grammatikani "grammaring" jarayoni sifatida talqin qilib, uni faqat qoidalar emas, balki faol nutqiy jarayon deb hisoblaydi. U grammatikani o'rganishda "noticing" (e'tibor qaratish) mexanizmining muhimligini ta'kidlaydi. Michael Lewis tomonidan ilgari surilgan "Lexical Approach" esa grammatika va leksika o'zaro chambarchas bog'liq ekanligini ko'rsatadi. Bu yondashuvga ko'ra, til o'rganish tayyor iboralar va kollokatsiyalarni o'zlashtirish orqali amalga oshiriladi. Rod Ellis grammatikani o'qitishda

“focus on form” konsepsiyasini taklif etadi. Bu yondashuvda grammatika alohida emas, balki kommunikativ faoliyat jarayonida o‘rganiladi. Mahalliy metodist J. Jalolov esa grammatik ko‘nikmalarni shakllantirishda mashqlar tizimining muhimligini ta’kidlab, ularni nutqiy vaziyatlar bilan bog‘lash zarurligini ko‘rsatadi. Shuningdek, zamonaviy tadqiqotlar (Harmer, Scrivener) o‘quvchilarning faol ishtiroki va interaktiv metodlarning ustuvorligini isbotlamoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot “Exploratory Action Research” metodologiyasi asosida olib borildi. Ushbu metod o‘qituvchiga o‘z amaliyotini tahlil qilish va takomillashtirish imkonini beradi.

Tadqiqot quyidagi bosqichlarda amalga oshirildi:

1. Muammoni aniqlash (o‘quvchilarning grammatik qo‘llashdagi qiyinchiliklari)
2. Yangi metodlarni joriy etish
3. Natijalarni tahlil qilish

Quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. Komparativ tahlil

Deduktiv va induktiv metodlarning samaradorligi taqqoslandi.

2. Sotsiometrik so‘rovnoma

O‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishi va motivatsiyasi o‘rganildi.

3. Tajriba-sinov ishlari

- Pre-test
- Post-test

natijalari orqali o‘zgarish dinamikasi aniqlanib, statistik tahlil qilindi.

4. Kuzatuv metodi

Dars jarayonida o‘quvchilarning ishtiroki va faolligi monitoring qilindi.

ASOSIY QISM VA NATIJALAR

1. Induktiv yondashuv samaradorligi

Induktiv metod o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Ular qoidani tayyor holatda emas, balki misollar asosida o‘zlari kashf etadilar.

Natijalar:

- tahliliy fikrlash rivojlandi;
- xatolar soni kamaydi;
- qoidani uzoq muddat eslab qolish kuchaydi.

2. Kontekstual o‘rganish

Grammatika real hayotiy vaziyatlar orqali o‘rgatilganda o‘quvchilar uni osonroq tushunadi.

Masalan:

- sayohat rejalari orqali Future Tense
- kundalik faoliyat orqali Present Simple

Natijada:

- nutqiy qo‘llash 35–40% ga oshdi;
- o‘quvchilar erkin gapira boshladi.

3. Kommunikativ yondashuv

Bu yondashuvda asosiy e’tibor muloqotga qaratiladi.

Faoliyat turlari:

- role play
- discussion
- problem-solving tasks

Natijalar:

- o'quvchilarning gapirish ko'nikmasi rivojlandi;
- grammatikani tabiiy qo'llash kuchaydi.

4. Raqamli gamifikatsiya

Zamonaviy texnologiyalar darsni qiziqarli qiladi.

Afzalliklari:

- raqobat muhiti yaratiladi;
- motivatsiya oshadi;
- tezkor feedback beriladi.

Natijalar:

- o'quvchilarning darsga qiziqishi keskin oshdi;
- passiv o'quvchilar ham faollashdi.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, grammatik kompetensiya faqat qoidalarni bilish bilan cheklanmaydi. U quyidagi komponentlardan iborat:

- bilim (knowledge)
- ko'nikma (skills)
- motivatsiya (motivation)

Agar o'quvchi grammatik strukturani qayerda va nima uchun ishlatishni tushunsa, uni o'zlashtirish darajasi sezilarli oshadi.

Shuningdek, quyidagi muammolar ham aniqlandi:

- o'qituvchilarning texnologiyadan foydalanish darajasi pastligi;
- vaqt cheklovi;
- katta sinflarda individual yondashuvning qiyinligi.

XULOSA (CONCLUSION)

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, o'quvchilarga grammatikani o'rgatishda an'anaviy mexanik yodlash usullari bugungi kun talablariga javob bermaydi. Tadqiqot shuni isbotladiki, grammatikani muloqotga yo'naltirilgan (communicative) tarzda, induktiv metodlar va raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlikda o'rgatish o'quvchilarning nafaqat bilimini, balki tilga bo'lgan ichki qiziqishini ham oshiradi. Grammatika darslarini interaktiv shaklda tashkil etish o'quvchilarni real muloqot muhitiga tayyorlashning eng samarali yo'lidir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Thornbury, S. (1999). *How to Teach Grammar*. Longman.
2. Ur, P. (2012). *A Course in English Language Teaching*. Cambridge University Press.
3. Jalolov, J. J. (2012). *Chet tili o'qitish metodikasi*. Toshkent.
4. Ellis, R. (2006). *Current Issues in the Teaching of Grammar*. TESOL Quarterly.
5. Harmer, J. (2007). *How to Teach English*. Longman.
6. Scrivener, J. (2011). *Learning Teaching*. Macmillan.

7. Richards, J. C., & Rodgers, T. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge.
8. Larsen-Freeman, D. (2003). *Teaching Language: From Grammar to Grammaring*. Heinle.
9. Nation, I. S. P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge.
10. Willis, D. (1990). *The Lexical Syllabus*. Collins COBUILD.

